

Strefa euro i wpływ waluty na gospodarkę krajów Unii Europejskiej

Strefa euro (inaczej Euroland) to grupa państw, których walutą jest euro. Należy do niej 19 państw członkowskich Unii Europejskiej. Aby sięgnąć początków historii Eurolandu należy przenieść się do roku 1969. Wówczas 1-2 grudnia miał miejsce szczyt w Hadze w Holandii, podczas którego po raz pierwszy padł pomysł powstania europejskiej unii walutowej i gospodarczej. Szefowie państw lub rządów potwierdzili wolę stopniowego dochodzenia do jej powstania oraz wynikającego z niej zbliżenia polityki społecznej państw członkowskich. Zależało im na rozszerzeniu Wspólnoty. Kolejną ważną datą był 1973, czyli rok powstania Europejskiego Funduszu Współpracy Walutowej. Utworzono go w celu pogłębiania współpracy państw członkowskich nad tworzeniem unii gospodarczej i walutowej. Europejski Fundusz Współpracy Walutowej miał siedzibę w Bazylei w Szwajcarii, gdzie znajdował się Bank Rozrachunków Międzynarodowych, który zapewniał mu obsługę administracyjno-techniczną. Zadaniem funduszu było zmniejszenie wahań kursowych, monitorowanie interwencji państw członkowskich na rynkach walutowych oraz koordynacja administracji finansowania krótkoterminowego i rozliczenia między bankami centralnymi, czego wynikiem było wypracowanie wspólnej polityki dotyczącej rezerw. Następnie w 1992 roku podpisano Traktat z Maastricht mieszczący zapisy o warunkach przyjęcia euro przez państwa członkowskie Unii Europejskiej. Kolejnym ważnym wydarzeniem było ustanowienie Europejskiego Instytutu Walutowego w 1994 roku, który przejął zadania Europejskiego Funduszu Współpracy Walutowej. Ostatecznie w 1999 roku utworzono strefę euro, wprowadzono euro w formie bezgotówkowej oraz otwarto Europejski Bank Centralny. Zastąpienie waluty krajowej walutą euro wymagało wielu przygotowań. Praktycznym rozwiązaniem okazało się wprowadzenie trzy-letniego okresu przejściowego dla pierwszej grupy krajów przyjmujących euro. Obejmował on okres od momentu usztywnienia kursów walut państw członkowskich wobec euro 31 grudnia 1998 r. do momentu wprowadzenia do obiegu monet i banknotów euro w 1 stycznia 2002 r. oraz wycofania monet i banknotów krajowych w ciągu kolejnych tygodni. Dla obywateli państw strefy euro najbardziej widocznym elementem przejścia na nową walutę było pojawienie się cen podawanych w dwojaki sposób, czyli w walucie narodowej i po przeliczeniu na euro. Planowo dnia 1 stycznia 2002 r. nastąpiło wprowadzenie euro w formie gotówkowej. Była to największa operacja wymiany środków płatniczych w historii. Objęła ona firmy świadczące usługi konwojowania wartości pieniężnych, sektor bankowy, handlowców detalicznych oraz zwykłych obywateli. Uprzednio banki centralne przekazały bankom krajowym ok. 144 mld euro w gotówce, a one przekazały pieniądze detalicznym handlowcom, aby uniknąć problemów w łańcuchu dostawczym. Już przed 3 stycznia 2002 roku 96% wszystkich bankomatów w strefie euro wydawało banknoty euro. Zaś po upływie tygodnia od wprowadzenia wspólnej waluty połowa wszystkich transakcji gotówkowych była prowadzona w euro.

Aby wstąpić do strefy euro należy spełnić określone kryteria. Przede wszystkim aspirujące państwo musi być członkiem Unii Europejskiej. O kolejnych warunkach zwanych kryteriami konwergencji mówi artykuł 140 Traktatu z Maastricht. Dokładniej sprecyzowane zasady ujęte zostały w dołączonym do traktatów Protokole 13. Pierwszym kryterium konwergencji jest kryterium stabilności cen – inflacji, czyli procesu wzrostu przeciętnego poziomu cen w gospodarce. Inflacja państwa, które chce dołączyć do strefy euro musi być wyższa o maksymalnie 1,5% od sumy poziomów inflacji trzech najbardziej stabilnych państw Unii Europejskiej. Wymóg ten wynika z założenia, iż stabilność cenowa jest podstawą wzrostu gospodarczego w długim okresie czasu, a za wysoka inflacja mogłaby zwiększyć niepewność gospodarczą. Spełnienie tego kryterium jest warunkiem w osiągnięciu pozostałych kryteriów. Drugim kryterium jest kryterium długookresowej stopy procentowej. Zakłada on, że poziom stóp procentowych nie może być wyższy niż o 2% od wysokości poziomów trzech najbardziej stabilnych państw UE. Jest on dopełnieniem poprzedniego kryterium. Następnym jest kryterium deficytu budżetowego. Deficyt budżetowy ma być stosunkowo niski (max. 3% PKB) i na stabilnym poziomie w dłuższym okresie czasu. Czwartym kryterium konwergencji jest kryterium długu publicznego. Wymagany jest stabilny poziom zadłużenia, ale dopuszczalny jest stosunkowo wysoki dług publiczny (na poziomie aż 60% PKB). Na podstawie trzeciego i czwartego kryterium sprawdzane jest, czy finanse publiczne ubiegającego się państwa są trwale zrównoważone i czy dany kraj jest w stanie obsługiwać swoje zadłużenie. Traktat przewiduje pewną elastyczność w odniesieniu do tych dwóch wymagań, a mianowicie ostatecznej oceny ich spełnienia dokonuje Rada ECOFIN, czyli zgromadzenie ministrów finansów wszystkich państw członkowskich. Ostatnie kryterium to kryterium udziału waluty w Europejskim Systemie Walutowym. Wymagane jest uczestnictwo waluty danego kraju w Europejskim Systemie Walutowym przez okres minimum dwóch lat oraz poszanowania ustalonych marginesów wahań kursowych. To kryterium konwergencji weryfikuje również czy kraj jest gotowy do stałego usztywnienia swojej waluty wobec pozostałych walut strefy euro oraz czy jego waluta narodowa może zostać zastąpiona wspólną walutą euro. Owe kryteria konwergencji muszą być trwałe. Nie wystarczy zgodność z kryteriami tylko w danej chwili. Muszą się one utrzymywać przez dłuższy czas. Jest to niezwykle istotne dla krajów mających wspólną walutę. Tylko gdy ich gospodarki będą mocne i odporne na zaburzenia unia walutowa może sprawnie funkcjonować, a wszyscy jej uczestnicy mogą czerpać korzyści ze stabilności pieniądza. Istnieją również inne kryteria prawne, których spełnienie jest wymogiem wejścia do strefy euro. Przykładowo prawodawstwo krajowe musi być zgodne ze statutem Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego oraz z traktatami unijnymi. Oceny czy dane państwo jest gotowe do wprowadzenia euro początkowo dokonują Europejski Bank Centralny i Komisja Europejska. Co dwa lata lub częściej (gdy wystąpi o to państwo członkowskie, które wyraża chęć wejścia do strefy euro) informują one Radę Unii Europejskiej o postępach państw w osiąganiu kryteriów konwergencji określonych w traktacie z Maastricht. Komisja Europejska wydaje „sprawozdania z konwergencji”, a Europejski Bank Centralny „raporty o konwergencji” (dostępne również w języku polskim). Ostatecznie o tym, czy dany kraj

może wprowadzić walutę euro, decyduje Rada Unii Europejskiej. Decyzję podejmują przedstawiciele wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej na podstawie wniosku Komisji i po zasięgnięciu opinii Parlamentu Europejskiego.

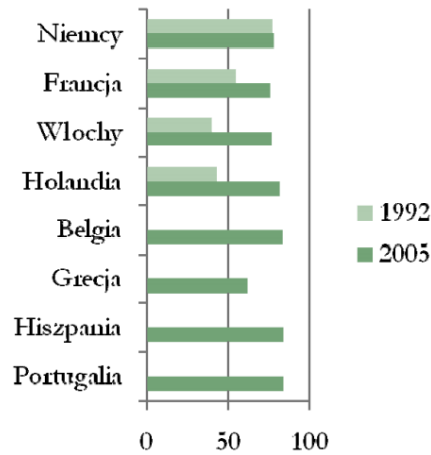
W 1999r., gdy euro zostało wprowadzone po raz pierwszy w formie transakcji bezgotówkowych, warunki jego przyjęcia spełniały państwa takie jak: Austria, Belgia, Finlandia, Francja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Niemcy, Portugalia i Włochy. To właśnie między innymi one tworzą strefę euro. W 2001 roku, czyli rok przed wprowadzeniem euro w formie gotówkowej, do strefy euro dołączyła także Grecja. Następnie dołączyły również Słowenia (w 2007 roku), Cypr i Malta (w 2008 roku), Słowacja (w 2009 roku), Estonia (w 2011 roku), Łotwa (w 2014 roku) i Litwa (w 2015 roku). Od tego momentu po dzień dzisiejszy do strefy euro należy 19 państw członkowskich Unii Europejskiej. Na mocy umów 1 stycznia 1999 r. wprowadzono euro w formie bezgotówkowej, a 1 stycznia 2002 r. w formie gotówkowej także w trzech państwach, które nie są członkami UE. Są to Monako, San Marino i Watykan. Krajem, który również używa waluty euro na mocy umów jest Andora. Podpisała ona układ monetarny z Unią Europejską 30 czerwca 2011 roku, który zaczął obowiązywać 1 kwietnia 2012 roku. Od 1 lipca 2013 roku Andora mogła emitować własne monety, ale pierwsze andorskie monety euro wprowadzono do obiegu dopiero w styczniu 2015 roku. Euro jako swoją walutą posługuje się także Czarnogóra. Przeprowadziła ona tak zwaną jednostronną euroizację, czyli używa euro bez zawierania układu monetarnego z Unią Europejską. Euro używa także państwo częściowo uznawane na arenie międzynarodowej - Kosowo. Analogicznie do strefy euro nie należą kraje takie jak: Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Polska, Rumunia, Szwecja, Węgry i Dania. Dania na skutek uzyskania w 1993 r. klauzuli „opt-out” do traktatu z Maastricht oraz w wyniku negatywnego rezultatu referendum z 28 września 2000 jest państwem z klauzulą wyłączającą konieczność przystąpienia do strefy euro, a pozostałe wymienione są zobowiązane do przyjęcia wspólnej waluty.

Przechodząc do wpływu waluty euro na gospodarkę krajów Unii Europejskiej warto uprzednio wspomnieć kilka faktów dotyczących samej waluty. Euro jest prawnym środkiem płatniczym w 19 państwach tworzących strefę euro, przy czym obejmuje swoim obszarem ok. 341 milionów Europejczyków. Obowiązuje ono również we francuskich posiadłościach na Oceanie Atlantyckim i Indyjskim oraz w brytyjskich bazach wojskowych na Cyprze. Bardzo ciekawym faktem jest to, że przy kwocie w obiegu wynoszącej ponad 751 miliardów euro jest walutą o najwyższej wartości gotówkowej w świecie. Na tę walutę przypada 27% światowych rezerw walutowych. Jeśli chodzi o wygląd euro wszystkie monety mają identyczne rewersy z nominałem i mapą Europy, a awersy zawierają symbole narodowe ustalone przez poszczególne państwa strefy euro. Wyjątek stanowią Kosowo i Czarnogóra, które jednostronnie ogłosiły euro swoją walutą. Zaś w banknotach wszystkie nominały, w przeciwieństwie do monet, są identyczne po obu stronach. Nie zawierają twarzy ludzi uznanych przez państwo za wybitne czym wyróżniają się na tle niemal wszystkich innych walut świata. Awers zawiera bramę lub okna typowe dla danej epoki w architekturze, a rewers most odpowiedni do czasów reprezentowanych przez awers oraz mapę Europy.

Wprowadzenie strefy euro i ustanowienie wspólnej waluty niesie za sobą wiele korzyści takich jak m.in.: większy wybór i stabilniejsze ceny dla obywateli i konsumentów, pozytywny wpływ na wzrost gospodarczy i poprawa stabilności gospodarczej oraz bardziej zintegrowane rynki finansowe. Ma także wpływ na poprawę

bezpieczeństwa i większe możliwości dla przedsiębiorstw i rynków. Waluta euro stała się symbolem tożsamości europejskiej oraz dzięki niej obecność Unii Europejskiej w gospodarce światowej jest znacznie wyraźniejsza. Wyżej wymienione korzyści często są ze sobą powiązane. Na przykład stabilność gospodarcza jest dobra dla gospodarki danego państwa, gdyż umożliwia ona rządowi lepsze planowanie na przyszłość. Stabilność sprzyja także przedsiębiorcom, ponieważ ogranicza ich niepewność, a zatem zachęca ich do inwestowania. Ich inwestycje przynoszą korzyści obywatelom, którzy mają szerszy wybór dobrej jakości miejsc pracy i lepszy dostęp do zatrudnienia. Wspólna waluta i strefa euro przynoszą także korzyści w skali światowej, na przykład handel i inwestycje są pobudzone przez atrakcyjny obszar działalności dla państw trzecich, co jest możliwe dzięki ostrożnemu zarządzaniu walutą. Zauważalna jest również stabilność gospodarcza i większa odporność na zewnętrzne wstrząsy gospodarcze. Waluta euro ma także znaczny wpływ na gospodarkę krajów Unii Europejskiej pod względem handlu. Dzięki niej możliwa jest eliminacja ryzyka kursowego w strefie euro i idąca za tym bardziej przewidywalna opłacalność transakcji zagranicznych, co wiąże się z większą swobodą i dynamiką prowadzenia działalności gospodarczej. Wspólna waluta ma duże znaczenie w fakturowaniu handlu z krajami trzecimi chociażby poprzez obniżenie kosztów transakcyjnych. Zwiększenie porównywalności cen powoduje wzrost przepływów handlowych. Znacznie ograniczone zostały również koszty związane z wymianą walut i ubezpieczeniami przed zmianami kursów. Importerzy z krajów trzecich mogą łatwiej porównywać ceny oferowanych produktów ze strefy euro. Zmiany jakie nastąpiły w handlu w krajach Unii Europejskiej po wprowadzeniu euro widoczne są w danych. W latach 1999-2006 (w okresie po wprowadzeniu wspólnej waluty) wartość handlu pomiędzy krajami rozwiniętymi rosła o średnio 5,2% rocznie. Powyżej średniej dla całego handlu między krajami rozwiniętymi rósł eksport strefy euro do pozostałych krajów rozwiniętych (średnio o 5,4% rocznie). Doszło także do zmniejszenia się udziału pozostałych krajów Unii Europejskiej w handlu strefy euro. We wszystkich krajach strefy euro wzrost importu z pozostałych krajów UE był wolniejszy niż wzrost importu z krajów strefy euro.

Udział waluty narodowej w fakturowaniu eksportu ogółem

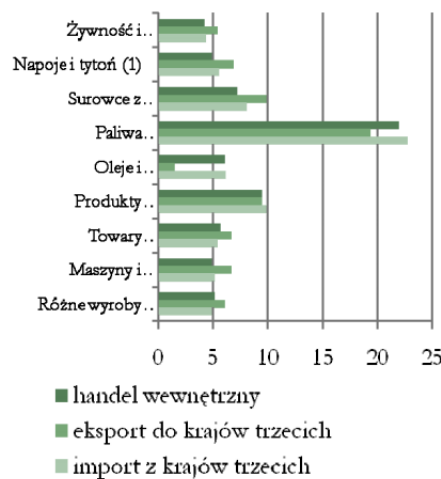

Wyk. 1 Udział waluty narodowej w fakturowaniu eksportu ogółem

Źródło: <file:///C:/Users/DELL/Desktop/euro/MroczekP.pdf>

Dane Europejskiego Banku Centralnego wskazują, że w pierwszym kwartale 2006 roku blisko połowa zewnętrznego eksportu i ponad 1/3 importu z krajów spoza strefy euro fakturowana jest w euro.

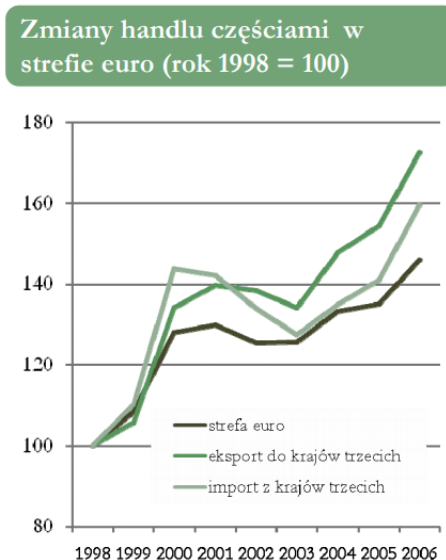
Dynamika handlu strefy euro wg głównych grup produktów

Wyk. 2 Dynamika handlu strefy euro według głównych grup produktów

Źródło: <file:///C:/Users/DELL/Desktop/euro/MroczekP.pdf>

Wyższy wzrost handlu wewnętrznego niż importu z krajów trzecich nastąpił w przypadku produktów nieprzetworzonych i produktów chemicznych. W przypadku wyrobów przetworzonych wyższą dynamiką odznaczał się import z krajów trzecich, co przyczyniło się do wzrostu znaczenia importu zewnętrznego w tej grupie.

Wyk. 3 Zmiany handlu częściami w strefie euro

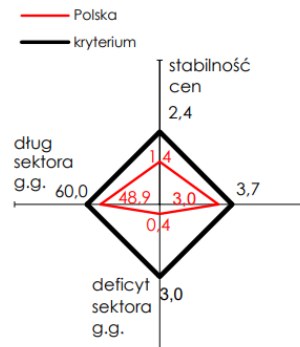
Zjawisko delokalizacji produktu

Źródło: <file:///C:/Users/DELL/Desktop/euro/MroczekP.pdf>

W latach 1999-2006 handel wewnątrz strefy euro zwiększał się średnio o 4,8% rocznie. Szybszy wzrost obrotów handlowych z krajami trzecimi spowodowany jest m.in. Rozszerzeniami procesu integracji, wyższym wzrostem gospodarczym w otoczeniu zewnętrznym, wzrostem cen surowców (przede wszystkim ropy naftowej), wzrostem znaczenia nowych uczestników w handlu międzynarodowym, a także działalnością korporacji wielonarodowych.

Polska zobowiązana jest do wprowadzenia euro w swoim kraju na mocy zobowiązań płynących z traktatu ateńskiego przyjętego w referendum w 2003 roku. Zobowiązała się także do spełnienia kryteriów z Maastricht, więc zrezygnowała z jednostronnej euroizacji. Polska zobligowana jest to tworzenia sprzyjających warunków przyjęcia euro. Spełnienie ich wymaga wielkiego wysiłku. Po pierwsze Polska nie jest członkiem Europejskiego Mechanizmu Kursów Walutowych co stanowi jedną z głównych przeszkód do przyjęcia euro w krótkim okresie. Ponadto konieczna jest nowelizacja Konstytucji. Polska posiada status państwa z derogacją. Jej uchylenie jest zależne od wypełnienia kryteriów konwergencji.

Wykres 6.1. Wypełnianie przez Polskę kryteriów konwergencji nominalnej, maj 2019 r.

Wyk.4 Wypełnienie przez Polskę kryteriów konwergencji nominalnej, maj 2019r.

Źródło: file:///C:/Users/DELL/Downloads/Nr_4_2019.pdf

Samo spełnienie kryteriów formalnych jest warunkiem wstępnym wstąpienia do strefy euro, ale niewystarczającym, aby oczekiwać, że owe wstąpienie przyniesie korzyści z przyjęcia nowej waluty. Konieczne są także odpowiednie zasoby i umiejętność ich efektywnego wykorzystywania. Polska zobowiązała się do przyjęcia euro, ale data zmiany złotego na euro nie jest określona.

Opracowała:

Aleksandra Pietraszko

Ekonomia rok II

Grupa 3

Netografia:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Strefa_euro

https://mfiles.pl/pl/index.php/Strefa_Euro

https://europa.eu/european-union/about-eu/history/1960-1969/1969_pl

https://www.ecb.europa.eu/ecb/access_to_documents/archives/emcf/html/index.pl.html

file:///C:/Users/DELL/Desktop/euro/Analiza_%20BAS_2010_38.pdf

https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me-more/html/join_the_euro_area.pl.html

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Inflacja>

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Euro>

http://www.institutqm.uni.lodz.pl/wgrane_pliki/szanse-i-zagrozenia-wejscia-polski-do-strefy-euro.pdf

<https://www.gov.pl/web/finanse/monitor-konwergencji-z-ugw>

file:///C:/Users/DELL/Downloads/Nr_4_2019.pdf

https://pl.wikipedia.org/wiki/Kryteria_konwergencji